

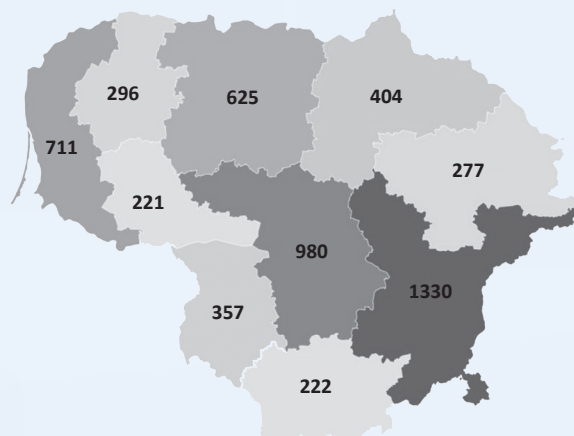

Į užsienį išvykusių mokinių nuotolinis mokymas: ar padėsime emigrantų vaikams išsaugoti lietuviybę?

2019
lapkritis,
Nr. 6 (177)

ISSN 2669-0977

Iš Lietuvos apskričių emigravusių asmenų iki 18 metų skaičius 2018 m.

Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Pagrindiniai klausimai

Kiek vaikų emigruoja iš Lietuvos?

Kokie į užsienį gyventi išvykusių šeimų nuotolinio mokymo paslaugų poreikiai?

Kokios nuotolinio mokymo paslaugos siūlomos užsienyje gyvenantiems asmenims?

Kaip Lietuvos mokyklų teikiamos nuotolinio mokymo paslaugos atitinka į užsienį išvykusių vaikų ugdymosi poreikius?

Kaip galima būtų geriau atliepti emigravusių asmenų nuotolinio mokymosi poreikius?

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2018 m. iš Lietuvos į užsienį gyventi išvyko 32 206 asmenys, iš kurių **5 423** (arba **16,8 %**) buvo 0–18 metų (imtinai) vaikai.

Iš Lietuvos emigravusių šeimų nuotolinio mokymo poreikiai skiriasi: kai emigracija yra trumpalaikė, svarbiausi poreikiai išvykus – nenutraukti vaiko ugdymosi proceso, suteikti jam bendrąją ugdymo programą atitinkančias kompetencijas ir įgyti vaiko pasiekimus įrodantį pažymėjimą; kai užsienyje gyvenama nuolat ir grįžti neplanuojama – puoselėti vaikų lietuviybę ir užtikrinti sėkmingą atžalų bendravimą su Lietuvoje likusiais artimaisiais.

Lietuvos mokyklos užsienyje gyvenantiems asmenims organizuoja grupinį ir pavienį nuotolinį mokymą. Mokinys gali pasirinkti mokytis visų bendrojo ugdymo plano dalykų arba tik „lituanistinį paketą“. Jam sudaromas individualus ugdymo planas, teikiamos konsultacijos.

Lietuvos ugdymo įstaigų teikiamos nuotolinio mokymo paslaugos tik **iš dalies tenkina** užsienyje gyvenančių vaikų ugdymosi poreikius. Teigiamai vertinama galimybė nenutraukti ugdymosi proceso, išsaugoti ir tobulinti lietuvių kalbos žinias, gauti mokymosi pasiekimus patvirtinantį pažymėjimą. Tačiau įvardijami ir šie *trūkumai*: nuolatinio tėvų įsitraukimo ir pagalbos poreikis; lituanistinio nuotolinio mokymo programa parengta neatsižvelgiant į skirtingus vaikų socialinius ir kultūrinius kontekstus; nepakanka mokytojų konsultacijų ir pagalbos, trūksta grįžtamojo ryšio, neveiksminga informacijos apie nuotolinio mokymosi galimybes sklaida.

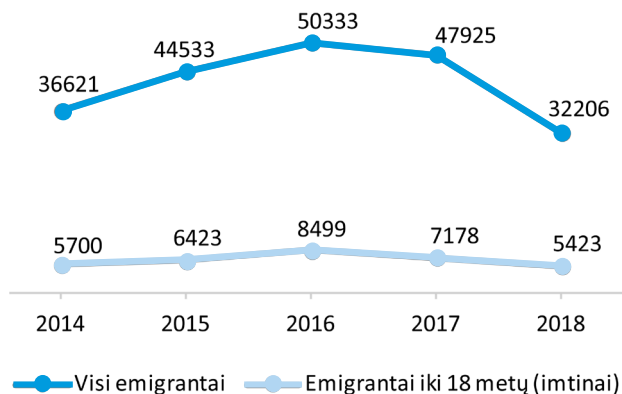
Atsižvelgiant į minėtus trūkumus, rekomenduojama vykdyti nuotolinio mokymo paslaugų užsienyje gyvenantiems asmenims poreikio ir kokybės stebėseną. Kai nuotolinio ugdymo paslaugas planuojama teikti **pavieniams** į užsienį išvykstantiems arba užsienyje gyvenantiems **asmenims, netaikyti kriterijų** dėl mokymo nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu. Parengti nuotoliniam mokymui ir skirtingų gebėjimų mokiniams pritaikytas lietuvių kalbos programas. Didinti nuotolinio ugdymo paslaugų ir pasirinkimo galimybių žinomumą.

Kiek vaikų emigruoja iš Lietuvos?

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, per penkerius (2014–2018) metus iš Lietuvos išvykstančių asmenų (tarp jų ir nepilnamečių) skaičius iki 2016 m. didėjo, tačiau vėliau kasmet mažėjo (1 pav.). 2018 m. iš Lietuvos į užsienį gyventi išvyko **32 206** asmenys, iš jų **5 423** (arba **16,8%**) – vaikai iki 18 metų amžiaus (imtinai). 2018 m. absoliučią emigruojančiųjų daugumą (90 proc.) sudarė Lietuvos Respublikos piliečiai. **Dažniausiai išvykda-vo ikimokyklinio amžiaus** (jaunesni nei 7 metų) **vaikai** (2 pav.).

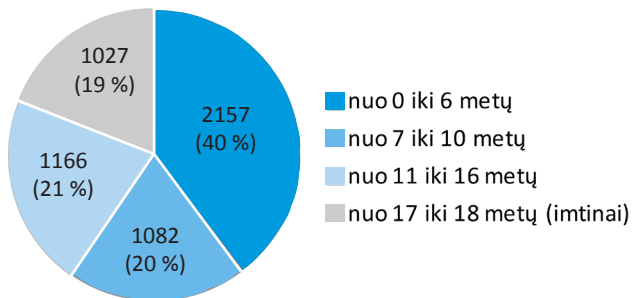
Palyginti su 2014 m., visų iš Lietuvos į užsienį gyventi išvykstančių asmenų skaičius sumažėjo apie 12 proc., vaikų iki 18 metų (imtinai) – apie 40 proc. Daugiausia asmenų iki 18 metų (imtinai) emigravo iš **Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių**, o mažiausia – iš Tauragės, Utenos ir Alytaus apskričių (žr. 1 psl. pav.). Dažniausiai buvo emigruojama į anglakalbes valsty-

1 pav. Iš Lietuvos į užsienį gyventi išvykusių asmenų skaičius

Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2 pav. Emigravusių Lietuvos gyventojų skaičius ir dalis (proc.) pagal amžių 2018 m.

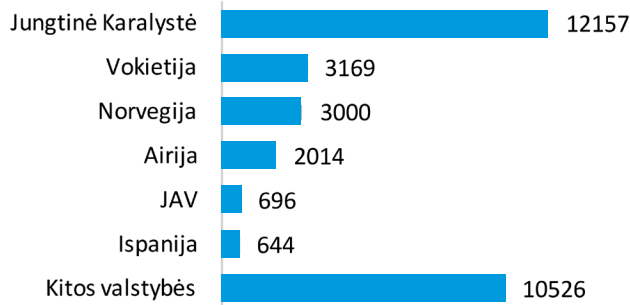
Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Kokie į užsienį gyventi išvykusių šeimų nuotolinio mokymo paslaugų poreikiai?

„PPMI Group“ 2019 m. atliktas „Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas“ (apie tyrimo imtį išsamiau parašyta 12 psl.) atskleidė, kad į užsienį gyventi išvykusių šeimų nuotolinio mokymo paslaugų porei-

bes – **Jungtinę Karalystę, Airiją, JAV, taip pat į Vokietiją, Norvegiją ir Ispaniją** (3 pav.). Vis dėlto, kaip parodė „PPMI Group“ (Viešosios politikos ir vadybos instituto) atlikti tyrimai¹, tikslios informacijos apie tai, kokiose užsienio šalyse gyvena nuotoliniu būdu besimokantys mokiniai, Lietuvos mokyklos sistemingai nerenka.

3 pav. 2018 m. iš Lietuvos išvykę asmenys pagal būsimą gyvenamąją šalį

Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

kiai ir pasirinkimas dažnai yra susiję su jų išvykimo pobūdžiu arba planuojama gyvenimo užsienyje trukme (1 lentelė).

Lietuvos piliečiai ir lietuvių kilmės asmenys, kurių **emigracija yra trumpalaikė, ribotos trukmės**, dažniausiai siekia **nenutraukti vaiko ugdymosi proceso**, kad grįžę į Lietuvą vaikai toliau mokytųsi pagal bendrojo ugdymo programas.

¹ Švietimo paslaugų sugrįžusiems asmenims poreikio savivaldybėse tyrimas (2018) ir „Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas“ (2019).

1 lentelė. Į užsienį išvykusių šeimų nuotolinio mokymo(si) paslaugų poreikiai

Šeimos pagal emigracijos pobūdį	Poreikiai
➤ Į Lietuvą grįžti planuojančios šeimos	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nenutraukti vaiko ugdymo proceso Lietuvoje jam išvykus į užsienį</i> • <i>Išsaugoti vaiko lietuvių kalbos gebėjimus, siekiant, kad vaikas galėtų sėkmingai (re)integruotis į lietuvišką švietimo sistemą</i> • <i>Įgyti konkrečios klasės kurso arba ugdymo pakopos baigimo pažymėjimą</i>
➤ Išvykusios ir į Lietuvą grįžti neplanuojančios šeimos, siekiančios palaikyti ryšius su Lietuvoje likusiais artimaisiais	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Išsaugoti arba ugdyti vaiko lietuvių kalbos gebėjimus, jam suteikiant galimybę lietuviškai bendrauti su Lietuvoje gyvenančiais artimaisiais</i> • <i>Supažindinti vaiką su lietuvių papročiais ir tradicijomis</i> • <i>Pasinaudoti galimybe gyvenamojoje užsienio šalyje laikyti lietuvių, kaip užsienio kalbos, egzaminą, kuris suteikia pranašumo stojant į aukštojo mokslo įstaigą arba gali būti įskaitomas kaip studijų programos dalis</i>
➤ Užsienyje gyvenančios šeimos, kurioms lietuvių kalba ir kultūra yra didelė vertybė	

Šaltinis: Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi galimybių tyrimas, 2019

Dažniausiai tokie poreikiai būdingi šeimoms, kurių emigracija yra susijusi su tėvų darbo misijomis, dėl jų darbo pobūdžio vykstančia tarptautine rotacija ar darbo formų lankstumu, taip pat tais atvejais, kai vaikai užsienio šalyse gyvena dėl jų pačių aukšto lygio sportinės ar meninės veiklos. Pasitaiko pavienių atvejų, kai vyresni nei 16 metų mokiniai išvyksta dirbti į užsienį ir, siekdami nenutraukti ugdymosi proceso ir įgyti pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą, pasirenka nuotolinį mokymąsi pagal Lietuvos bendrojo ugdymo programas. Labiausiai nuotolinio mokymo paslaugomis yra suinteresuotos tos užsienyje gyvenančios šeimos, kurios pastebi žymius skirtumus tarp ugdymo programų Lietuvoje ir užsienyje, todėl, **siekdamos sėkmingiau integruotis** sugrįžus į Lietuvą, jos stengiasi nuotoliniu būdu **ugdyti** savo **vaikų turimus lietuvių kalbos gebėjimus**, stiprinti kitų mokomųjų dalykų žinias ir gebėjimus pagal Lietuvos ugdymo įstaigose taikomas bendrąsias programas. Vis dėlto tėvų, apsisprendusių nenutraukti vaikų ugdymo pagal Lietuvos bendrojo ugdymo programas ir besikreipiančių dėl nuotolinio mokymo, santykinai nėra daug.

Užsienyje gyvenantys tėvai pageidautų, kad jų vaikai **gautų pažymėjimą** apie užbaigtą ugdymo pakopą, programą ir pasiekimus tais atvejais, kai sugrįžus į Lietuvą planuojama toliau mokytis bendrojo ugdymo mokykloje. Galimybė nuotoliniu būdu mokytis pagal bendrojo ugdymo programas tampa svarbi, nes mokiniui, baigusiam konkrečią mokymosi programą arba visą bendrojo ugdymo programą, nuotolinio mokymo paslaugas teikti akredituota mokykla gali išduoti pažymėjimą apie jo pasiekimus. Tėvų nuomone, toks pažymėjimas² padeda išlaikyti vaiko mokymosi proceso vientisumą ir palengvina vaiko priėmimo į ugdymo įstaigą procesą jam grįžus.

Nuolat užsienyje gyvenančių ir (ar) apibrėžtų planų grįžti į Lietuvą neturinčių šeimų poreikiai dažnai skiriasi nuo šeimų, kurios į užsienį išvyksta gyventi laikinai, poreikių. Tėvai, neplanuojantys (arba neapsisprendę) grįžti į Lietuvą, yra suinteresuoti nuotolinio mokymo paslaugomis, kad jų **vaikai neprarastų lietuviybės**, t. y. būtų **išsaugomi** arba **ugdomi jų lietuvių kalbos gebėjimai**, kad jie galėtų suprasti ir kalbėti gimtąja kalba, bendrauti su Lietuvoje gyvenančiais artimaisiais, būtų **supažindinti su lietuvių papročiais ir tradicijomis**. Užsienyje gyvenantys tėvai sprendimą dėl lituanistinio vaiko mokymosi priima tada, kai pastebi, kad augdamas kitoje kultūrinėje ir kalbinėje aplinkoje, vietoj lietuvių kalbos vaikas dažniau pradeda vartoti aplinkoje vyraujančią kalbą. Tėvai dažniausiai pasirenka nuotolinį mokymą(si), kai neturi galimybės vaiko leisti į lituanistinę mokyklą. Tokiais atvejais renkamas mokytis pagal vadinamąjį „lituanistinį paketą“: mokiniai privalomai mokosi lietuvių kalbos ir pasirinktinai Lietuvos istorijos, etnokultūros ir geografijos arba pasaulio pažinimo dalykų (pradinio ugdymo pakopoje), o pažymėjimas apie pasiekimus pagal formaliąją ugdymo programą yra mažiau svarbus veiksnys.

Dar viena priežastis Norvegijoje ir Airijoje nuolat gyvenantiems lietuvių kilmės asmenims rinktis lituanistinį nuotolinį mokymą(si) yra šiose šalyse sudaryta **galimybė vaikams mokykloje laikyti lietuvių kalbos (kaip antrosios užsienio kalbos) egzaminą, kurio rezultatai yra įskaitomi ir suteikia pranašumo stojant į aukštąsias mokyklas**. Jungtinėse Amerikos Valstijose pažymos apie pasiektą kalbos (šiuo atveju lietuvių kalbos) lygį gali suteikti tam tikrą kreditų skaičių mokantis aukštojoje mokykloje.

² Pagal Lietuvosje galiojančius teisės aktus (švietimo ir mokslo ministro įsakymą „Dėl užsieniečių, atvykusių dirbti arba gyventi į Lietuvos Respubliką, vaikų ugdymo bendrojo lavinimo mokyklose įgyvendinimo“ ir Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo lavinimo programas tvarkos aprašą) grįžus iš užsienio jokių pažymėjimų neturėtų būti reikalaujama, o vaikas priimamas mokytis su bendraamžiais ir jam teikiamos papildomos konsultacijos ir (arba) pagalba.

Kokios nuotolinio mokymo paslaugos siūlomos užsienyje gyvenantiems asmenims?

Išvykusiems į užsienį arba užsienyje gyvenantiems LR piliečiams ir lietuvių kilmės asmenims mokymo procesas gali būti organizuojamas tiek **grupinio**, tiek **individualaus (pavienio)** mokymo būdu.

Vaikams, kurie mokosi klasėje grupinio mokymo si būdu, ugdymas organizuojamas remiantis pamokų, skirtų įgyvendinti ugdymo programą, skaičiumi. Tačiau klasė, kurioje mokymas organizuojamas grupinio

mokymosi būdu, sudaroma tik tada, kai joje mokosi ne mažiau kaip 22 mokiniai. Nesusidarius klasei, mokiniai, ugdomi grupinio mokymosi būdu, mokomi pavieniui ir mokosi savarankiškai arba jiems organizuojamas nuotolinis mokymo procesas. Kai mokymo procesas organizuojamas nuotoliniu būdu, konsultacijoms grupėse mokant lietuvių kalbos skiriama 50 procentų, kitų ugdymo dalykų – 40 procentų, individualioms konsultacijoms – 15 procentų bendrojo ugdymo plane nustatyto savaitinių pamokų skaičiaus. Mokant nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu, pamokos trukmė gali būti trumpesnė negu 45 min.

Grupinis mokymas – mokiniai reguliariai, 5 dienas per savaitę, būdami skirtingose vietose, naudodami informacines komunikacijos priemones ir technologijas, susijungia į klasę, grupę ir mokomi mokytojų nuosekliai mokosi pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas.

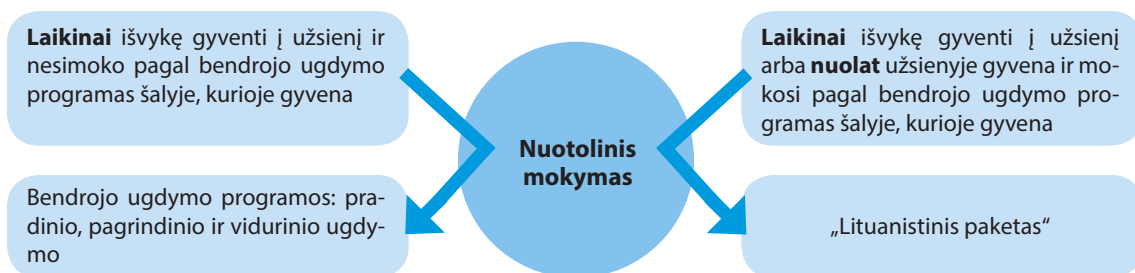
Pavienis mokymas – mokiniai, savarankiškai mokymdamiesi pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas (visų dalykų, atskirų dalykų ar jų modulių), būdami skirtingose vietose, naudodami informacines komunikacijos priemones ir technologijas, dalyvauja grupinėse ar individualiose mokytojų konsultacijose.

Šaltinis: Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašas, 2012

7–18 metų (jei turi specialiųjų ugdymosi poreikių – iki 21 metų) mokinys gali nuotoliniu būdu mokytis visų bendrojo ugdymo plano dalykų pagal Lietuvos **pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas tik tada**, kai jis yra laikinai išvykęs gyventi į už-

sienį ir jo tėvai arba globėjai yra raštu deklaravę³, kad mokinys toje šalyje nesimoko pagal bendrojo ugdymo programas. Laikiniai ir nuolat užsienyje gyvenantys asmenys gali pasirinkti nuotoliniu būdu mokytis pagal „**lituanistinį paketą**“ (4 pav.).

4 pav. Programos, pagal kurias siūloma mokytis nuotoliniu būdu iš Lietuvos į užsienį gyventi išvykusiems vaikams

Šaltinis: Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi galimybių tyrimas, 2019

Norintieji mokytis nuotoliniu būdu turi kreiptis į mokyklą, organizuojančią nuotolinį mokymą. **Mokymosi forma ir mokymo proceso organizavimo būdas pasirenkamas bendru** mokinio, mokinio (išskyrus suaugusįjį) tėvų (globėjų, rūpintojų) ir mokyklos vadovo **susitarimu**, atsižvelgus į mokinio mokymosi poreikius, specialiuosius ugdymosi poreikius ir mokyklos galimybes organizuoti mokymo(si) procesą numatytu būdu. Visi minėtų suinteresuotųjų šalių su-

sitarimai įteisinami mokymo sutartyje. Visais atvejais, mokiniui pasirinkus mokytis nuotoliniu būdu, turi būti **sudaromas individualus ugdymo planas**.

Mokinių, kurie mokosi nuotoliniu būdu, lankomumo apskaita tvarkoma pagal prisijungimo prie virtualios mokymo aplinkos, elektroninio pašto ar internetinės telefonijos programų duomenis ir fiksuojama elektroniniame dienynė. Mokykla, organizuojanti mokymą nuotoliniu būdu, privalo užtikrinti nuotolinio

³ Jei mokinys neturi 14 metų, jo vardą deklaruoja tėvai (globėjai). Nuo 14 iki 18 metų, turėdamas tėvų (rūpintojų) sutikimą, deklaruoja pats mokinys.

mokymo aplinkos saugumą, prieigą prie nuotolinio mokymo aplinkos, apskaityti mokymo(si) nuotolinio mokymo aplinkoje laiką, užtikrinti, kad būtų laikomasi vertinimo procedūrų, ir pasirūpinti vertinimo informacijos apsauga.

Užsienyje gyvenantiems ir nuotoliniu būdu besimokantiems mokiniams turi būti sudaromos sąlygos **nuotoliniu būdu** (naudojantis „Skype“, „Google Talk“ ar kt. programomis) **dalyvauti pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimuose (PUPP)** ir laikyti **brandos**

egzaminų lietuvių kalbos ir literatūros įskaitą. Šio patikrinimo skaitmeninis garso ir vaizdo įrašas turi būti saugomas 6 mėnesius. Už tai, kad įrašai būtų padaryti ir išsaugoti, yra atsakinga nuotolinį mokymą vykdanči ugdymo įstaiga.

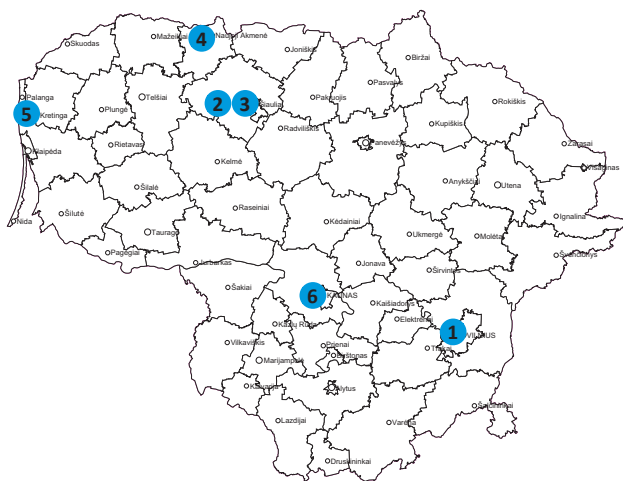
Mokantis nuotoliniu būdu, mokiniui užtenka atvykti į Lietuvą tik laikyti dvyliktos klasės **brandos egzaminus** ir, kai kuriais atvejais, **atlikti PUPP patikrinimą, jei nėra galimybės tai padaryti nuotoliniu būdu.**

Akredituotų ugdymo įstaigų užsienyje gyvenantiems asmenims teikiamos nuotolinio mokymo paslaugos

Atviros informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemos (AIKOS) duomenimis, 2018–2019 m. m. nuotolinio ugdymo paslaugas teikė 21 bendrojo ugdymo įstaiga, 6 iš jų – užsienyje gyvenantiems asmenims iki 18 (21) metų amžiaus (5 pav.).

Daugiausia užsienyje gyvenančių asmenų nuotoliniu būdu mokėsi Vilniaus Ozo gimnazijoje (1 097) ir Akmenės rajono jaunimo ir suaugusiųjų švietimo centre (382) (2 lentelė). Užsienyje gyvenantiems vaikams nuotolinio mokymo paslaugas šiuo metu teikia tik trys tokias paslaugas teikti akredituotos Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos – Vilniaus Ozo gimnazija, Šiaulių „Sandoros“ progimnazija ir Šiaulių Simono Daukanto gimnazija. Likusios mokymo įstaigos nuotoliniu būdu moko suaugusiuosius.

5 pav. Nuotolinio mokymo paslaugas užsienyje gyvenantiems asmenims teikti akredituotos bendrojo ugdymo įstaigos

1. Vilniaus Ozo gimnazija (1–8 klasės ir I–IV gimnazijos klasės)
2. Šiaulių Simono Daukanto gimnazija (5–8 klasės, I–IV gimnazijos klasės)
3. Šiaulių „Sandoros“ progimnazija (1–8 klasės)
4. Akmenės rajono jaunimo ir suaugusiųjų švietimo centras (asmenys nuo 16 metų, 5–8 klasės, I–IV gimnazijos klasės)
5. Kretingos rajono švietimo centras (III–IV gimnazijos klasės)
6. Kauno suaugusiųjų ir jaunimo centras (1–8 klasės, I–IV gimnazijos klasės)

Duomenų šaltinis: AIKOS

Nuotolinio mokymo paslaugas teikti akredituotose Lietuvos ugdymo įstaigose dažniausiai taikomas grupinis nuotolinio mokymo organizavimo būdas, pagal kurį numatytas didesnis pamokų skaičius ir finansavimas nei mokant pavienius mokinius. 2018–2019 m. m. beveik visi (apie 99 proc.) užsienyje gyvenantys ir nuotoliniu būdu besimokantys mokiniai mokėsi grupėmis (2 lentelė).

Vykdanč „Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo ga-

limybių tyrimą“ PPMI atliktos bendrojo ugdymo mokyklų apklausos rodo, kad dauguma į užsienį išvykusių asmenų (iki 18 metų) renka „lituanistinį paketą“ (6 pav.). Mokinių registro pateikiama informacija neleidžia įvertinti, pagal kokią programą – „lituanistinio paketo“ ar bendrąją – mokomasi nuotoliniu būdu, ir tiksliai nustatyti vaikų, kurie nuotolinio mokymosi paslaugomis naudojasi gyvendami užsienyje, skaičius.

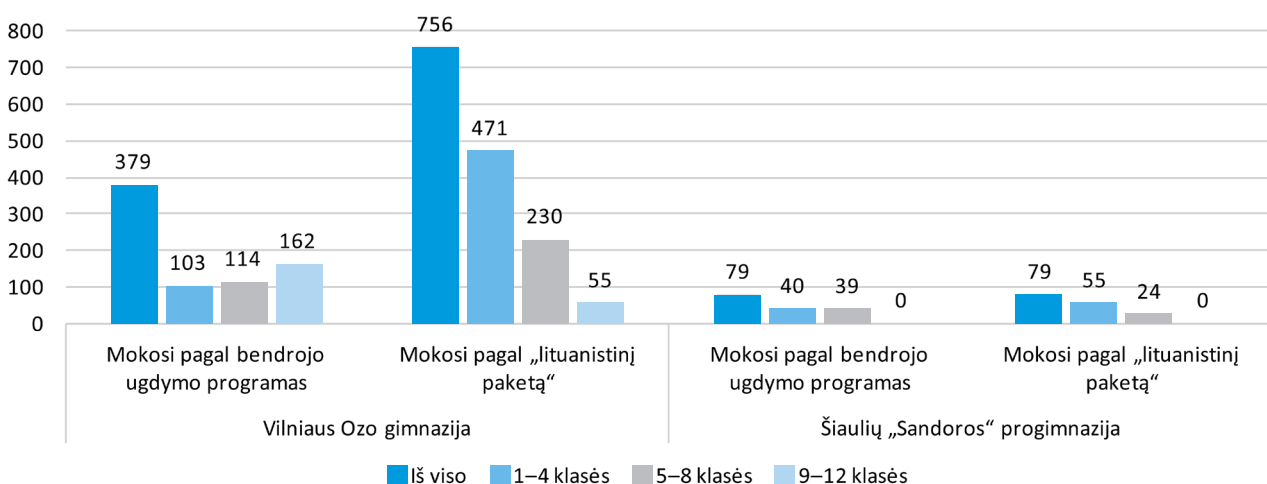

2 lentelė. Akredituotose Lietuvos švietimo įstaigose nuotoliniu būdu besimokančių mokinių pasiskirstymas pagal ugdymo pakopas 2018–2019 m. m.

Pradinis ugdymas		Pagrindinis ugdymas		Vidurinis ugdymas		Iš viso	
grupinis	pavienis	grupinis	pavienis	grupinis	pavienis	grupinis	pavienis
<i>Vilniaus Ozo gimnazija</i>							
520	-	425	7	135	10	1080	17
<i>Šiaulių „Sandoros“ progimnazija</i>							
99	1	65	-	-	-	164	1
<i>Šiaulių Simono Daukanto gimnazija</i>							
-	-	8	-	19	-	27	-
<i>Akmenės rajono jaunimo ir suaugusiųjų švietimo centras</i>							
-	-	140	-	235	7	375	7
<i>Kretingos rajono švietimo centras</i>							
-	-	-	-	69	-	69	-
						1715	25

Pastaba. Kauno suaugusiųjų ir jaunimo centro duomenų nėra, nes ši įstaiga nuotolinio mokymo paslaugas užsienyje gyvenantiems asmenims teikti buvo akredituota 2019 m. liepos mėn.

Šaltinis: Sudaryta PPMI, remiantis Mokinių registro duomenimis

6 pav. Užsienyje gyvenančių ir Vilniaus Ozo gimnazijoje ir Šiaulių „Sandoros“ progimnazijoje nuotoliniu būdu besimokančių mokinių (iki 18 metų) skaičius 2018–2019 m. m.

Šaltinis: Sudaryta PPMI, remiantis ugdymo įstaigų administracijos pateikta informacija

Nuotolinio mokymo paslaugas teikti akredituotos Lietuvos mokyklos stengiasi kuo geriau atlikti užsienyje gyvenančių asmenų mokymosi poreikius. Pavyzdžiui, Vilniaus Ozo gimnazija nuotoliniu būdu besimokantiems užsienyje gyvenantiems mokiniams sudaro galimybę mokytis ne tik pagal „lituanistinį paketą“, bet ir pasirinkti tam tikrus dalykus ar jų modulius. Toliau pateikiamas trumpas minėtos gimnazijos nuotolinio mokymo paslaugų, teikiamų užsienyje gyvenantiems asmenims, aprašymas. Vis dėlto „lituanistinio

paketo“ dalykų mokoma pagal bendrąsias programas, todėl toks mokymas labiau tinka akivaizdiniam nei nuotoliniam mokymui. Tiek mokantis pagal bendrąją ugdymo programą, tiek pasirinkus „lituanistinį paketą“ ir sėkmingai baigus šią programą, nuotolinį ugdymą teikiančios akredituotos įstaigos **išduoda pažymėjimą apie vaiko mokymosi pasiekimus**. Pastarasis aspektas yra ypač aktualus į užsienį išvykusioms šeimoms, kurios svarsto galimybę sugrįžti į Lietuvą.

Vilniaus Ozo gimnazija

<http://ozogimnazija.lt/nuotolinis-mokymas-vilniaus-ozo-gimnazijoje/>

Vilniaus Ozo gimnazija yra viena pirmųjų, pradėjusių teikti nuotolinio mokymo paslaugas Lietuvoje, todėl turi didelę tokio mokymo patirtį. Įstaigoje sutelkta moderni techninė, programinė, dalykinė ir metodinė nuotolinio mokymo bazė. Gimnazijoje naudojama virtualioji mokymosi aplinka „Moodle“ ir bendravimo programa „Skype“. Į „Moodle“ nuotolinio mokymo aplinką yra įkelta 12 750 skaitmeninio turinio e. pamokų, 9 000 vaizdo paskaitų. E. pamokose daug vaizdo ir garso medžiagos, savikontrolės ir kontrolinių darbų testų, papildomų žiniatinklio (internetu) adresų. 1–8 lituanistinio mokymo klasėms sukurta apie 300 kontrolinių testų, 8–12 klasėms – 1 400 e. mokymo priemonių. Kiekvienos klasės kursas suskirstytas į konkrečias pamokas ir pritaikytas prie specifinių IKT reikalavimų. Pamokos interaktyvios, mokinių darbai vertinami ir recenzuojami bendraujant elektroniniu paštu ir programa „Skype“. Kiekvieno mokytojo dalyko e. kursas yra pritaikytas prie ugdymo plane numatyto pamokų skaičiaus. Mokytojai taiso ir vertina visų mokinių kiekvienos pamokos darbus. Vieną kartą per mėnesį rengiamas kiekvieno dalyko vertinamasis testas. Kartą per semestrą mokiniai privalo atsiskaityti akivaizdžiai – atvykti į mokyklą arba naudodamiesi „Skype“ programa su vaizdu. Vilniaus Ozo gimnazija užsienio mokyklose besimokantiems mokiniams siūlo nuotoliniu būdu mokytis ne tik pagal „lituanistinį paketą“. Jiems taip pat siūloma mokytis tik lietuvių kalbos arba lietuvių kalbos ir atskirų bendrosios ugdymo programos dalykų ar jų modulių. Gimnazijoje taip pat yra galimybė pasirinkti kitus mokomuosius dalykus, pavyzdžiui, matematiką, chemiją, fiziką.

Neakredituotų švietimo įstaigų užsienyje gyvenantiems asmenims teikiamos nuotolinio mokymo paslaugos

„Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas“ parodė, kad neretai tėvai, prieš išvykdami į užsienį, kreipiasi pagalbos į vaiko lankytos mokyklos mokytojus, nors mokykla ir nėra akredituota teikti nuotolinio mokymo paslaugas. Savo ruožtu, vadovaujantis *Mokymo nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu kriterijų aprašu (2016)*, laikinai į užsienį išvykusius mokinius ar nuolat užsienyje gyvenančius asmenis nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu mokykla gali mokytis tik tuo atveju, jei savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija (dažniausiai savivaldybė) yra įvertinusi mokyklos pasirengimą mokytis mokinius nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu ir tai yra raštu suderinusi su švietimo, mokslo ir sporto ministru. Tėvai mano, kad ugdymo procesas bus sėkmingesnis, jei vaikas toliau mokysis nuotoliniu būdu su pažįstamais pedagogais. Tokia pagalbos forma yra paplitusi tarp lietuvių šeimų, kurios į užsienį išvyksta trumpam arba yra tvirtai apsisprendusios grįžti į Lietuvą. Teikdami nuotolinio mokymo paslaugas, mokytojai dažniausiai naudoja „Moodle“ aplinką, „Skype“ ir „Facebook Messenger“

programomis, be to, plačiai paplitęs susirašinėjimas ir užduočių siuntimas elektroniniu paštu. Dalis tėvų prieš išvykdami į užsienį prašo ne tik konsultacijų vaikui, bet ir rekomendacijų dėl mokymosi priemonių ir šaltinių. Dažniausiai jiems pasiūlomos lietuvių kalbos ir matematikos pratybos, atitinkančios vaiko žinių lygį ir klasę.

Neakredituotos teikti nuotolinio mokymo paslaugas Lietuvos mokyklos susiduria su sunkumais, mokydamos užsienyje gyvenančius vaikus: vykdydama **nereglementuotą mokymo veiklą**, mokykla negali dokumentuoti į užsienį išvykstančiam vaikui teikiamų paslaugų, todėl tokie **mokiniai yra išbraukiami iš mokinių sąrašo**. Jei išvykimas nėra deklaruojamas ir **mokinys lieka ugdymo įstaigos sąrašuose**, grįžęs **jis turi atsiskaityti už praleistą laikotarpį**, tad taip organizuotas ugdymas yra panašus ir į neformalų savarankišką mokymąsi. Neakredituotos teikti nuotolinio mokymo paslaugas ugdymo įstaigos **neturi galimybės išduoti pasiekimų įvertinimo pažymėjimo**; be to, jos susiduria su finansavimo sunkumais (mokytojų darbo apmokėjimo, vaizdo ir garso fiksavimo priemonių įsigijimo ir kt.). Vis dėlto dalis tokių Lietuvos ugdymo įstaigų norėtų plėsti nuotolinio mokymo paslaugas: vienos jų dėl mažėjančio mokinių skaičiaus ir siekio išlaikyti mokyklą, kitos – dėl perpildytų klasių ir pedagogų trūkumo.

Kaišiadorių Vlado Giržado progimnazija<https://girzado-progimnazija.lt/index.php/lt/>

Ugdymo įstaigos pedagogai pasižymi visomis reikiamomis IKT kompetencijomis ir yra motyvuoti nuotoliniu būdu mokyti į užsienį išvykusius vaikus. Ugdymo įstaigos valdomi IKT išteklių yra pakankami, kad būtų galima teikti nuotolinio ugdymo paslaugas. Mokykla šiuo metu neturi serverio ir nesinaudoja virtualia mokymosi aplinka. Nuotolinis ugdymas mokykloje yra vykdomas kaip individualizuotas mokymas: tiesioginis ryšys su vaiku palaikomas naudojantis „Skype“ programa ir elektroniniu paštu. Dėl Mokinių registro ir Gyventojų registro suvienodinimo neliko galimybės į užsienį išvykusio ir nuotoliniu būdu besimokančio mokinio įtraukti į mokyklos mokinių sąrašą. Dėl šios priežasties mokykla susitaria su tėvais dėl mokytojų nuotoliniu būdu mokiniui teikiamų paslaugų apmokėjimo. Mokinių mokymosi pasiekimų patikrinimus mokykla organizuoja metų pabaigoje. Vaiko pasiekimams įvertinti sudaroma komisija, kurios narių darbas apmokamas iš mokyklos turimų lėšų. Ateityje progimnazijoje būtų galima teikti lankstaus nuotolinio mokymo paslaugas, sudarant galimybes mokyklos pedagogams mokyti vaikus nuotoliniu būdu, organizuojant pavienį ugdymą.

Vilniaus lietuvių namaihttp://www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt/index_files/pagalba_tevams.htm

Mokykla yra sukaupusi gausią darbo su kitakalbiais vaikais patirtį, turi reikiamus ir aukšto lygio IKT išteklius (specialias kompiuterių klases, kompiuterizuotas mokytojų darbo vietas, stacionarius, nešiojamuosius, planšetinius kompiuterius, interneto ryšį ir kt.), mokyklos pedagogai yra įgudę IKT naudotojai. Mokykla kol kas neturi sudariusi nuotolinio mokymo programos ir parengusi virtualios aplinkos užduočių paketo, tačiau norėtų teikti nuotolinio mokymo paslaugas. Šiuo metu mokyklos administracija su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija analizuoja galimybę mokykloje sukurti nuotolinio ugdymo programą, orientuotą į vaikus, planuojančius sugrįžti į Lietuvą. Tokia programa būtų skirta suteikti pradinis lietuvių kalbos gebėjimus, siekiant užtikrinti sklandžią vaiko (re)integraciją lietuviškoje mokykloje.

Alternatyva į užsienį išvykusiems asmenims teikiamoms neformalioms ugdymo paslaugoms – nuotolinio ugdymo **paslaugų teikimas vadovaujantis savivaldybės sprendimu patvirtinta tvarka**. Šiuo atveju ugdymo įstaigai **suteikiama teisė nuotolinio mokymo paslaugas teikti tos savivaldybės teritorijoje gyvenamąją vietą deklaravusiems asmenims**. Kitu atveju nėra galimybės vaiko įtraukti į Mokinių registre sudaromas klases. Pagal šią tvarką nuotolinio mokymo paslaugas teikia, pavyzdžiui, Kėdainių suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centras ir Kauno Kazio Griniaus progimnazija. Pagrindinis šių mokyklų skirtumas nuo Švietimo, mokslo ir sporto

ministerijos akreditaciją turinčių ugdymo įstaigų yra tas, kad tokios įstaigos **neturi teisės išduoti pagrindinio ugdymo baigimo pažymėjimo** arba **brandos atestato** nuotoliniu būdu besimokantiems mokiniams. Mokykla **gali suteikti tik pažymą** apie mokinio baigtus atskirų dalykų kursus. Tačiau **net ir be ugdymo programos baigimo pažymėjimo ar minėtos pažymos į Lietuvą sugrįžusiam vaikui bus suteikta visa reikalinga pagalba, kad jis galėtų sėkmingai integruotis į mokyklos bendruomenę ir ugdymo procesą**. Toliau pateikiamas pagal minėtą tvarką dirbančios mokyklos nuotolinio mokymo paslaugų aprašymas.

Kauno Kazio Griniaus progimnazija<https://www.kgm.lt/>

Progimnazija teikia nuotolinio mokymo paslaugas savo buvusiems mokiniams, išvykusiems gyventi į užsienį. Ji labai norėtų plėtoti tokias paslaugas, nes yra pasiruošusi technologiniu ir personalo gebėjimų požiūriu. Mokykla pasižymi sukaupta didele patirtimi dirbant su virtualia mokymosi aplinka. Mokyklos mokymo procese sparčiai diegiami planšetiniai kompiuteriai. Visi mokiniai turi prieigą prie virtualios mokymosi aplinkos. Nuotolinio mokymo paslaugos teikiamos virtualioje mokymosi aplinkoje „Moodle“. Mokykla yra skaitmenizavusi ugdymo programą. Virtualioje ugdymo aplinkoje yra prieinamos elektroninės knygos, tekstai, mokiniai turi galimybę atlikti arba įkelti atliktus namų darbus. Mokymo procese dažniausiai naudojama „Skype“ programa. Vis dėlto mokykla susiduria ir su tam tikrais sunkumais. Vienas iš jų yra laiko juostų skirtumas – dėl jo sunku suderinti konsultacijų laiką su užsienyje gyvenančiais lietuvių kilmės vaikais. Todėl dažniausiai mokykla organizuoja pamokas vakarais arba savaitgaliais. Mokykloje dirbančių pedagogų ir mokinių skaičius yra pasiskirstęs tolygiai, ir praktiškai visi mokykloje dirbantys pedagogai savo dėstomam dalykui taiko IKT bei internetą. Progimnazija valdo pakankamus IKT išteklius, įskaitant 6 serverius, turi gana daug prie interneto prijungtų stacionarių ir planšetinių kompiuterių.

Kaip Lietuvos mokyklų teikiamos nuotolinio mokymo paslaugos atitinka į užsienį išvykusių vaikų poreikius?

2018 ir 2019 m. „PPMI Group“ atliktų tyrimų⁴ rezultatai rodo, kad nuotolinio mokymo paslaugos iš **dalies tenkina** užsienyje gyvenančių vaikų ugdymo-

si poreikius. Per *Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių kokybinio tyrimo (2019)* interviu kalbinti 25 užsienyje gyvenančių vaikų tėvai įvardijo tiek teigiamus Lietuvos švietimo įstaigų teikiamo nuotolinio mokymo aspektus, tiek trūkumus, kuriuos reikėtų šalinti (3 lentelė).

3 lentelė. Užsienyje gyvenančių šeimų Lietuvos švietimo įstaigų teikiamo nuotolinio mokymo paslaugų vertinimai

Teigiamai vertinama	Sunkumai ir (arba) trūkumai
<p><i>Sudaryta galimybė:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>nenutraukti vaiko ugdymosi proceso, o grįžus iš užsienio, vaikui sklandžiai (re)integruotis Lietuvos ugdymo įstaigose;</i> - <i>gauti pažymėjimus, užtikrinančius galimybę vaikui toliau mokytis Lietuvoje kartu su bendraamžiais;</i> - <i>išsaugoti ir tobulinti lietuvių kalbos gebėjimus.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mokantis nuotoliniu būdu, reikia daug savarankiškai dirbti, o tėvai ar korepetitoriai turi intensyviai ir nuolat teikti pagalbą</i> • <i>Lituanistinio nuotolinio ugdymo programa yra parengta, neatsižvelgiant į užsienyje gyvenančių vaikų socialinį ir kultūrinį kontekstą</i> • <i>Nepakanka mokytojų konsultacijų ir pagalbos, grįžtamojo ryšio</i> • <i>Trūksta ryšio su mokytoju, kitais mokiniais ir motyvacijos mokytis</i> • <i>Konsultacijos dažnai yra formalios ir teikiamos tik pagal poreikį</i> • <i>Virtuali mokymosi aplinka turi apribojimų, o pateikiamų užduočių formatai yra nepatogūs, todėl reikia papildomų išteklių mokantis iš namų</i> • <i>Informacijos apie nuotolinio mokymo galimybes sklaida neveiksminga</i>

Šaltinis: PPMI Group

Šeimos, išvykusios trumpam dėl darbo misijų, vaikų dalyvavimo didelio meistriškumo sportinėje ar meninėje veikloje arba šeimos, kurios yra apsisprendusios arba planuoja sugrįžti į Lietuvą, pabrėžia, kad nuotolinis ugdymas joms **suteikė galimybę** išvykti iš Lietuvos ir kartu **nenutraukti vaiko ugdymosi proceso**. Per interviu kalbinti vaikų tėvai sako, kad sutei-

kiami galimybė mokytis pagal visą bendrojo ugdymo programą nuotoliniu būdu sudaro sąlygas vaikui sklandžiai (re)integruotis Lietuvos ugdymo įstaigose, o suteikti vaiko pasiekimų lygį nurodantys pažymėjimai užtikrina **galimybę jam toliau mokytis Lietuvoje kartu su bendraamžiais**.

Laikiniai išvykusios 8 klasėje besimokančios mergaitės mama: „*Visos pamokos pateiktos internete PDF failais, pateikti paaiškinimai ir ji pati turi analizuoti pamoką. Ji pati naudojasi „Google“ paieška. Jai neužtenka to, kas yra išdėstyta [...]. Galimybė konsultuotis ir bendrauti su mokytoja yra sudaroma per „Skype“ q. Ji analizuoja pamoką ir atlieka namų darbus. Virtualioje mokymosi aplinkoje yra nustatytas tam tikras laikas, pavyzdžiui, kai vyksta kontroliniai darbai: atidarius programą, ji veikia tam tikrą laiką ir per tą laiką turi atlikti kontrolinį darbą arba atsiskaityti; akivaizdus atsiskaitymas rengiamas keletą kartų.*

Nuotolinio ugdymo paslaugas teigiamai vertina ir dalis tėvų, kurie artimiausiu metu neplanuoja sugrįžti į Lietuvą. Per interviu buvo atkreiptas dėmesys į sudarytas galimybes išsaugoti vaiko lietuvių kalbos žinias gyvenant užsienyje. Tėvai pabrėžia, kad nuotolinio ugdymo paslaugos padėjo ne tik **išsaugoti, bet ir**

patobulinti vaiko lietuvių kalbos žinias. Be to, tėvai **teigiamai vertina į užsienį išvykusiems asmenims sudarytą galimybę nuotoliniu būdu mokytis pagal „lituanistinį paketą“**. Taip vaikas gali ne tik tobulinti lietuvių kalbos žinias, bet ir susipažinti su Lietuvos istorija bei kultūra.

⁴ Švietimo paslaugų sugrįžusiems asmenims poreikio savivaldybėse tyrimas (2018) ir „Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas“ (2019).

Tris vaikus auginanti šeima iš Lietuvos išvyko prieš 12,5 metų ir šiuo metu gyvena kitoje ES šalyje. Šeima kol kas neplanuoja sugrįžti į Lietuvą. Dvi dukros nuotoliniu būdu mokosi pagal „lituanistinį paketą“ (7 ir 4 klasėse). Pagrindinės priežastys, paskatinusios pasirinkti nuotolinį ugdymą: „*Tiesiog, kad išmokyti lietuvių kalbą, nes kiekvienos kalbos turi mokytis. Jeigu tai tavo gimtoji kalba, tu gali išmokyti šnekėti, bet rašyti ir samprotauti... vis tiek turi jos mokytis. Tai nėra savaime įgytas dalykas... Tiesiog dėl lietuvių kalbos, kad galėtų kalbėti ir rašyti taisyklingai lietuviškai, o ne tik prancūziškai arba angliškai*“.

Vis dėlto per tyrimą surinkti duomenys atskleidžia, kad nuotolinio ugdymo paslaugos ne visada yra vertinamos teigiamai. Pirmiausia, per interviu surinkti duomenys parodė, kad vaikui **mokantis nuotoliniu būdu, tėvai turi būti nuolat intensyviai įsitraukę ir teikti pagalbą** tiek aiškinantis pačią mokymo medžiagą, tiek palaikant vaiko motyvaciją reguliariai atlikti individualias užduotis. Įvertinę, kiek laiko reikia skirti padėti vaikui mokytis nuotoliniu būdu, kartais tėvai atsisako šios ugdymo formos. Be to, „lituanistinės“ nuotolinio ugdymo formos dažnai

atsisakoma, išėjus pradinį klasių programą. Per interviu kalbinti tėvai atkreipia dėmesį, kad tokiais atvejais išeiti 5-tos ir aukštesnių klasių programą darosi pernelyg sunku, nes programa tampa sudėtingesnė ir tėvai privalo vis labiau įsitraukti į vaiko ugdymo procesą. Vaikams, kurie lanko bendrojo lavinimo mokyklą užsienyje, nuosekliai nuotoliniu būdu mokytis lituanistinių dalykų pagal formalią ugdymo programą **tampa pernelyg dideliu papildomu mokymosi krūviu**, kuris arba atmetamas iškart, arba nutraukiamas po poros metų.

Belgijoje laikinai gyvenančios ir pagal bendrąją ugdymo programą besimokančios mergaitės mama: „*Aš turiu atlikti mokytojos vaidmenį, nors nesu baigusi pedagogikos*“.

Interviu su lituanistinių mokyklų atstovais ir tėvais padeda atkreipti dėmesį į nuotolinio ugdymo programų trūkumus. Pirmiausia teigiama, kad „lituanistinis paketas“ arba **lituanistinė nuotolinio mokymo programa yra parengta, neatsižvelgiant į užsienyje gyvenančių vaikų socialinį ir kultūrinį kontekstą**. Lituanistinių mokyklų mokytojų teigimu, nuotolinio ugdymo medžiaga yra lokalizuota (t. y. skirta Lietuvoje gyvenantiems vaikams) ir perpildyta aspektais, kurie neturi jokios pridėtinės vertės užsie-

nyje gyvenantiems mokiniams. Nuotolinio mokymo programos nepritaikytos nenuoseklus, skirtingo pasirengimo mokiniams. Dėl šios priežasties dalis šeimų atsisako nuotolinio mokymo paslaugų po vieno metų arba kai yra baigiama pradinio ugdymo programa. Atsižvelgiant į šiuos trūkumus, interviu dalyviai siūlo tobulinti lituanistinio ugdymo programas, susitelkiant į lietuvių, kaip užsienio kalbos, mokymo ypatumus skirtingų amžiaus grupių ir žinių lygio asmenims.

Vaiko mama kalba apie tai, kad nuotolinio ugdymo programa neatitinka į užsienį išvykusių vaikų poreikių, nes, pirmiausia, „*mano dukra lankė amerikietiškos sistemos mokyklą, ir jie ten nerašo dailia raščiū. Jie paprastai rašo atskiromis raidėmis, o jai reikėjo sėdėti ir rašyti dailia raščiū. Vaikai taip nemoka lietuvių kalbos, kad galėtų išeiti pateiktą programą. Bet koks dabar yra pasirinkimas? Arba 100 procentų mokytis arba nieko nesimokyti. O tarpinio varianto nėra. Labai gaila... Pavyzdžiui, [...] užsienyje gyvenantys olandai [aut. pastaba – šeima gyvena ne Olandijoje] gali mokytis olandų, kaip antrosios kalbos. Kaip nepagrindinės kalbos. Pavyzdžiui, jeigu aš galėčiau rinktis mokytis [dukrą] lietuvių, kaip antrosios kalbos, – tai čia būtų fantastika*“.

Dar vienas nuotolinio mokymosi trūkumas yra susijęs su pačia nuotolinio mokymo sistema. Kokybinis tyrimas atskleidė, kad **nepakanka mokytojų konsultacijų ir pagalbos, trūksta grįžtamojo ryšio** (pvz., informacijos apie vertinimų rezultatus), mokymosi

procesas paliekamas savieigai ir tėvų priežiūrai. Pasirinkus nuotolinį mokymą, susiduriama ir su **virtualios mokymosi aplinkos techniniais apribojimais bei trūkumais**.

Vaiko tėtis apie „Moodle“ sistemą: „*Mokymosi medžiagai pateikti ir administruoti naudojama nuotolinio mokymosi sistema „Moodle“. Mokomoji medžiaga – tai skaitmeninė medžiaga ir vaizdo įrašai. Taikomi griežti reikalavimai, kada turi būti atsiskaityta dėl užduočių. Daugiausia dirbama su „Moodle“ daugiau jokių priemonių lyg ir nepastebėjau. Naudojami ir pačios „Moodle“ sistemos paruošti testai, yra ir ranka parengtų užduočių [...]. Dirbant su sistema reikalingos papildomos techninės priemonės. Tėvai turi pasistengti vaiką užregistruoti ir paleisti jam tinkamą programą, kad jis galėtų ją naudotis*“.

Per interviu tėvai pabrėžė, kad dažnai pasitaiko **sistemos klaidų**, kai neleidžiama įdėti medžiagos arba pateikta **prastos kokybės medžiaga**, pavyzdžiui, blogai girdisi pateiktas garso įrašas. Be to, interviu dalyviai teigia, kad **virtuali mokymosi aplinka nėra pritaikyta kitokioms nei „Windows“ operacinėms sistemoms**. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad dėl **ribotos socialinės sąveikos** užsienyje gyven-

nantys mokiniai, besimokantys nuotoliniu būdu tiek pavieniui, tiek ir su grupe, beveik nebendruoja tarpusavyje, o **mokytojai nesiima iniciatyvaus vaidmens skatinti vaikų bendravimą**. Todėl tėvai yra linkę rinktis vietines bendrojo lavinimo mokyklas ir, esant galimybei, lituanistinę mokyklą, kur vaikas tiesiogiai mezga socialinius ryšius ir aktyviai perima integracijai svarbius bendravimo toje šalyje ypatumus.

Arinos dukra (13 m.) baigė 5 klases Lietuvos ugdymo įstaigoje, teikiančioje nuotolinio mokymo paslaugas. Mergaitė nuotoliniu būdu mokėsi pagal „lituanistinį paketą“ ir tuo pačiu metu lankė lituanistinę mokyklą užsienyje. Anot mamos, „[dukra] mokosi pagal programą ir pagal „Šaltinėlj“. Mokosi tik lietuvių kalbos. Valandą skiria užklasinėi veiklai. Pristatomos visos šventės, puoselėjama lietuvių kultūra, visos šventės švenčiamos. Aš namie negaliu sukurti tokios aplinkos. O ten vyksta minėjimai, [dukra] daug informacijos gauna ir vaikų rate visiškai kitaip priima tą informaciją [...]. Tris valandas per savaitę vaikai praleidžia mokydami lietuvių kalbos ir tada valandą skiria užklasinėi veiklai [...]. Lituanistinėje mokykloje dėstoma gimnazijos programa, klasės yra mažos [...], o vaikui skiriamas didelis dėmesys. Mano draugės sūnus vienas mokėsi per „Skype“ ir paskui atsiskaitydavo kažkokia forma. Tai yra nuobodu ir vaikui neįdomu. Vis tiek toje mokykloje jie daugiau gauna ... ir draugai, ir vaikai, ir šventės būna. Ten mokosi ne vien lietuvių kalbos, bet dabar, pavyzdžiui, buvo muzikos savaitė, ir vaikai mokėsi apie M. K. Čiurlionį, ir piešinį-darbą reikėjo padaryti. Plečiasi akiratis. Bet apie tai irgi kalbama lietuvių kalba – apie kompozitorius, taigi žodynas plečiasi, dukra kitaip įvardija ir supranta. Dabar jos žodynas siaurėja, nes namie ji nekalba apie kompozitorius. Tos mokyklos suteikia daugiau ir išsamesnių žinių. Vaikams nenuobodu, jie išmoksta atsakingiau bendrauti, plečiasi jų žodynas“.

Studijoje, kuria remiantis parengta ši švietimo problemos analizė, įvardijama **emigrantų informavimo apie nuotolinio mokymo galimybes problema**. Dar 2018 m. Švietimo paslaugų sugrįžusiems asmenims poreikio savivaldybėse tyrimo ataskaitoje pažymėta, kad užsienio lietuvių bendruomenės apie nuotolinio mokymo paslaugas informuojamos nereguliariai, neišku, koks vaidmuo skatinant nuotolinį lituanistinių dalykų mokymąsi tenka ambasadoms, konsulatams, užsienio lietuvių bendruomenėms ir lituanistinėms mokykloms. Taip pat nežinoma ir nevertinama, ar informacija apie nuotolinio mokymosi galimybes pasiekia tėvus ir vaikus, kuriems ši mokymosi forma yra aktuali. Tėvai apie nuotolinio ugdymo galimybes suži-

no iš neformalių kanalų, pavyzdžiui, iš kitų emigrantų šeimų. Suteikdamos tėvams informaciją apie nuotolinį ugdymą, mokymo įstaigos dažniausiai tik nukreipia juos į vieną iš penkių LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos akredituotų įstaigų, teikiančių nuotolinio mokymo paslaugas. Kai kurie lietuvių bendruomenių atstovai mano, kad nuotolinį mokymą renkasi negalintys integruotis į visuomenę, bendravimo sunkumų turintys žmonės, taip pat asmenys, gyvenantys užsienio šalyje nelegaliai arba labai atokiai.

Kaip rimta kliūtis mokytis nuotoliniu būdu (ypač gauti kokybiškas mokytojų konsultacijas), buvo paminėtas ir **laiko juostų skirtumas** tarp Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ir **nepatogus konsultacijų laikas**.

Kaip būtų galima geriau atliepti emigravusių asmenų nuotolinio mokymosi poreikius?

Siekiant geriau atliepti į užsienį išvykusių asmenų nuotolinio mokymosi poreikius, siūloma:

- vykdyti Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigų užsienyje gyvenantiems asmenims teikiamų nuotolinio ugdymo paslaugų kokybės stebėseną, užtikrinant, kad Mokinių registre būtų kaupiama informacija apie nuotoliniu būdu besimokančius užsienyje gyvenančius asmenis iki 18 m., į registrą būtų įtraukiami jų tėvų (globėjų) kontaktiniai duomenys ir vykdomos trumpos elektroninės apklausos patenkinimui paslaugomis nustatyti;

- sudaryti galimybę netaikyti kriterijų dėl mokymo nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu tais atvejais, kai nuotolinio ugdymo paslaugas planuojama teikti pavieniams į užsienį išvykstantiems arba užsienyje gyvenantiems asmenims: pakeisti Mokymo nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu kriterijų aprašą, nurodyti sąlygas, kuriomis taikomi šie kriterijai (pvz., grupinė mokymo organizavimo forma, tam tikras mokinių skaičius), nustatyti, kad nuotolinio ugdymo paslaugų teikimą pavienio mokymo forma ugdymo įstaiga turi suderinti su savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija ir įtraukti šią paslaugų teikimo formą į ugdymo įstaigos įstatus;

- rengti mokyti nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu pritaikytas lietuvių kalbos programas (įskaitant mokymosi šaltinius ir užduočių paketus), skirtas suteikti skirtingo kalbos lygio (A1, A2 ir B1) gebėjimus užsienyje gyvenantiems asmenims, kurie nesiekia gauti formalaus pradinio, pagrindinio arba vidurinio išsilavinimo pažymėjimo arba atskirų dalykų pasiekimų pagal bendrąsias ugdymo programas pažymėjimų Lietuvoje;
- įstaigoms, vykdančioms užsienyje gyvenančių asmenų nuotolinį mokymą, leisti naudoti skai-

tmeninius produktus (pvz., mokymosi medžiagą, užduočių paketus, testus ir pan.), sukurtus įgyvendinant įvairius projektus;

- stiprinti mokytojų turimas IKT naudojimo mokymo procese kompetencijas;
- didinti nuotolinio ugdymo paslaugų ir pasirinkimo galimybių žinomumą, suteikiant patikimą ir tikslią informaciją apie nuotolinio ugdymo paslaugas ir pasakojant sėkmės istorijas išvykstantiems ir užsienyje gyvenantiems asmenims.

Rengiant švietimo problemos analizę remtasi

2019 m. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos užsakyto „Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių“ tyrimo duomenimis. Tyrimą atliko UAB „PPMI Group“ mokslininkai. Buvo taikomi kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo metodai: interviu su 14 Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigų administracijų atstovais, 7 lituanistinių mokyklų užsienyje mokytojais ir 25 užsienyje gyvenančių vaikų tėvais; fokusuotos grupinės diskusijos su 5 nuotolinį mokymą vykdančių ir (arba) ketinančių vykdyti ugdymo įstaigų administracijos

atstovais, taip pat su savivaldybių švietimo skyrių atstovais ir mokytojais. Vykdam tyrimą buvo atlikta ir administracinių duomenų (Mokinių registro, Lietuvos statistikos departamento ir Švietimo informacinių technologijų centro duomenų) aprašomoji statistinė analizė. Išsamūs tyrimo rezultatai skelbiami tyrimo ataskaitoje Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos tinklalapyje https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/%C5%A0vietimo%20paslaugos%20sugr%C4%AF%C5%BEusiems_galutin%C4%97%20ataskaita_20181120.pdf.

Šaltiniai

1. Išvykusių į užsienį asmenų nuotolinio mokymosi Lietuvos mokyklose ir tokio mokymo galimybių tyrimas. Vilnius: „PPMI Group“, 2019.
2. Švietimo paslaugų sugrįžusiems asmenims poreikio savivaldybėse tyrimas. Vilnius: „PPMI Group“, 2018.
3. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2012 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. V-1049 „Dėl mokymosi pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. kovo 3 d. įsakymas Nr. V-111 „Dėl mokymo nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu kriterijų aprašo patvirtinimo“.
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. birželio 4 d. įsakymo Nr. ISAK-789 „Dėl užsieniečių, atvykusių dirbti arba gyventi į Lietuvos Respubliką, vaikų ugdymo bendrojo lavinimo mokyklose įgyvendinimo“.
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. ISAK-556 „Dėl nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo lavinimo programas tvarkos aprašo patvirtinimo“. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2018-03-14.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams, mokyklos bendruomenei ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Leidiniai skelbiami internete adresais: <http://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/svietimo-problemos-analizes/2012-metu>; <http://www.sac.smm.lt/index.php?id=36>.

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (ricardas.alisaukas@smm.lt). Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes, prašome kreiptis į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vyriausiąją specialistę Jūratę Vosyltę-Abromaitienę (jurate.vosylte-abromaitiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1121).

Analizę parengė dr. Sandra Balevičienė, Nacionalinės švietimo agentūros Stebėsenos ir vertinimo departamento Švietimo politikos analizės skyriaus analitikė.

Konsultavo: Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Užsienio lietuvių skyrius, UAB „PPMI Group“ tyrėjai Alina Makarevičienė ir Orestas Strauka.

Į užsienį išvykusių mokinių nuotolinis mokymas: ar padėsime emigrantų vaikams išsaugoti lietuviybę?

Redaktorė Anželika Tekutienė
Maketavo Valdas Daraškevičius

2019-11-18. Tir. 400 egz.

Išleido Nacionalinės švietimo agentūros Infrastruktūros plėtros departamento IT, leidybos ir logistikos skyrius, M. Katkaus g. 44, 09217 Vilnius Spausdino UAB „INDIGO print“, Piliakalnio g.1, 46223 Kaunas